

Arzu Etibar qızı AXUNDZADƏ
Qərbi Kaspi Universiteti, Politologiya,
Psixologiya və Sosial iş kafedrasının magistrantı
E-mail: arzuakhundzadeh@gmail.com

YENİYETMƏ ŞƏXSİYYƏTİNİN SOSIAL – PSIXOLOJİ PROBLEMLƏRİ

Xülasə

Yeniyetməlik dövrü hər bir insanın həyatında ən kritik və mühüm mərhələlərdən biridir. Bu dövrdə yeniyetmələr sosial, psixoloji və bioloji dəyişikliklərlə üzləşir və bu onların davranış və düşüncələrinin formalaşmasına ciddi təsir göstərir. Bu məqalədə, yeniyetməlik dövründəki insanların üzləşə biləcəkləri sosial-psixoloji problemlərə diqqət yetiriləcək. Bu problemlər arasında sosial təsir kimi ailədaxili münasibətlərin yeniyetməyə olan təsirindən, valideynlərin bu dövrdə hansı tərbiyə üsullarından istifadə etməsindən bəhs ediləcək. Həmçinin psixoloji təsir kimi isə “mən” konsepsiyası, özünüqiymətləndirmə məsələləri və yaşlılıq hissinin yeniyetmə şəxsiyyətinə olan təsiri problemləri təqdim edilir.

Açar sözlər: Yeniyetməlik, fizoloji dəyişikliklər, yaşlılıq hissi, şəxsiyyət, sosial-psixoloji xüsusiyyətlər.

UOT: 159.9

DOI: <https://doi.org/10.54414/HCMH3479>

Giriş

Yeniyetməlik yaş dövrü 10-11 yaşından 14-15 yaşına qədər olan dövrü əhatə edir. Bəzi ədəbiyyatlarda isə yeniyetməliyi 3 dövrə bölürlər. Erkən yeniyetməlik dövrü bu təxmini 11-14 yaşı əhatə edir. Orta və böyük yeniyetməlik dövrü isə 15-18 yaş dövrlərini əhatə edir. Bu dövr bir çox mənbələrdə “keçid”, “dönüş”, “böhran”, “təhlükəli” və s. adlandırılır. Yeniyetməlik dövrünə keçid dövrü deyilməsinin səbəbi: uşaqlığın bitdiyi və artıq yetkinliyə keçidin başladığı dövr olmasıdır. Yəni bu dövr nə uşaqlıq dövrüdür, nə də yetkinlik dövrüdür: ikisinin arasında yerləşən keçid mərhələsidir. Yeniyetməlik dövrü uşaqlıqdan yetkinlik dövrünə qədər olan zehni inkişaf və həyata hazırlıq dövrü kimi müəyyən edilə bilər. Aqata Kristi yeniyetməlik dövrünü şans kimi qiymətləndirirdi: “Yeniyetməlik, bir insanın həyatında bir dəfəlik şansıdır, lakin düzgün istifadə etməyin yolu, onu sonuna qədər yaşamaq və öyrənməkdir”. Yeniyetməlik dövründə fizoloji, psixoloji və sosial dəyişikliklər baş verir.

Əsas hissə

Bu yaş dövründə yeniyetmənin inkişafında fiziki, psixi və emosional sferasında həmçinin də əqli fəaliyyətində bir çox dəyişikliklər baş verir. Bu zaman uşaqda 3 yetkinlik forması özünü göstərir: bunlar cinsi formada, psixoloji və sosial formada özünü göstərir. Yeniyetmənin şəxsiyyət kimi formalaşması üçün yetkinliyin həm cinsi, həm psixoloji və sosial səviyyəsi birlikdə, bir birilə əlaqəli şəkildə birlikdə qurulub inkişaf etməlidir [4. s. 16].

Fiziki inkişafda baş verən dəyişikliklərdən bəhs edək: ilkin olaraq orqanizmdə yeniyetməyə lazım olan möhkəmlik yaranır, əsəb sistemi, əzələ-damar sistemi sürətlə inkişaf edir, qız və oğlanların cinsiyyət üzvlərində dəyişikliklər baş verir və gənc yavaş-yavaş öz bədənini tanımağa və qəbul etməyə başlayır. Bunların hamısı yeniyetmənin psixologiyasına təsir edir. Keçid dövrü olan bu mərhələdə gəncdə fizioloji, bioloji və psixoloji sahələrdə olduqca sürətli dəyişikliklər yaranır. Bu sürətli dəyişikliklərlə əlaqəli olaraq yeniyetmə ruhi və emosional dünyasında, psixologiyasında dəyişikliklərə məruz qalır və

buna öyrəşməyə çalışan yeniyyətə bir çox çətinliklərlə üzləşir. Yeniyyətməlik dövrü boyun sürətlə inkişafı, orqanizmdə gedən maddələr mübadiləsinin yüksəlməsi, daxili sekresiya vəziləri fəaliyyətinin kəskin surətdə güclənməsi və cinsi yetişkənliyin baş verməsi ilə xarakterizə olunur. Uşaqlıqdan yeniyyətməlik dövrünə keçən andan orqanizmində əsaslı dəyişikliklər baş verir: hipofiz və qalxanabənzər vəzilərin fəaliyyəti sürətlənir bunun nəticəsində orqanizmdə maddələr mübadiləsi yüksəlir, bədən aşağı və yuxarı ətrafları sürətlə inkişaf, hərəkətləri yəndəmsiz və kobud olur. Yeniyyətməlik dövründə nəzərə çarpan ən mühüm cəhətlərdən biri fiziki inkişaf əlaqədar cinsi yetişkənliyin baş verməsidir [2. s 7-8].

Yeniyyətməlik dövrü sosial – psixoloji cəhətdən də insanın həyatında önəmli bir mərhələdir. Bu dövr insanın cəmiyyətə uyğunlaşması, sosial mövqeyinin formalaşması və şəxsiyyətinin inkişafı üçün ən mühüm dövrdür. Yeniyyətməlik dövründə insanın maraqlarında, davranışlarında və mənlində ciddi dəyişikliklər baş verir. Bu dəyişikliklər isə sosial-psixoloji problemlərə səbəb ola bilər.

Sosial – psixoloji problemlərə ilkin olaraq ailə daxili münasibətləri nəzərdən keçirə bilərik. Bu mərhələ həm ailə həm də yeniyyətə üçün çətin keçir. Buna səbəb yeniyyətmənin bu dövrdə müstəqilliyə can atması, valideynlərində əksinə daha da avtoritar tərbiyə üslubuna keçmələrini qeyd etmək olar. Valideynlərin bu mərhələdə uşaqlarını qorumaq ehyiyacları artır, çünki onlar yeniyyətməliyin “keçid”, “böhran” mərhələsi olduğunun fərqiindəirlər və uşaqlarının yanlış şeylərə meyl etməsindən çəkinirlər, bu səbəbdən də onları daha da sıxır, qadağalar və qadalar qoyur və ciddi nəzarət etməyə çalışırlar. Yeniyyətə isə əksinə özünü isbat etmək, müstəqilliyə can atmaq meylindədir və valideynlərinin bu münasibəti onlarda aqressiya yaradır nəticədə bütün bunlar ailə daxili konfliktlərin yaranmasına səbəb olur. Həmçinin, ailənin liberal üslubda olmasında yanlış tərbiyə üslubudur bu zamanda yeniyyətə müstəqilliyindən istifadə edərək yanlış vərdislərə yiyələnmə bilər bu səbəbdən psixoloqlar və pedaqoqlar ən optimal üslub olaraq demokratik üslubu göstəririlər. Demokratik üslub həm yeniyyətmənin həm də

ailənin ortaq qərarları nəticəsində fikirlərin irəli sürülməsidir. Bu zaman yeniyyətmənin də fikri alındığı üçün mövzularda özdəyərlik ehtiyacında ödənməş olur və ailə daxili münasibətlərdə heç bir problem baş vermir. Ümumiyyətlə avtoritar və liberal tərbiyə üslubunun ön planda olduğu ailələrdə bir çox problemlər ortaya çıxır. Avtoritar üslub yeniyyətmələrdə ailələrinə qarşı neqativ düşüncələr və aqressiya yaradır, özünü qiymətləndirməsini aşağı salır və ailədə istənmədiyini düşünür və özünü lazımlı hiss etməmə kimi mənfi düşüncələrin yaranmasına səbəb olur. Belə münasibət yeniyyətmələrin valideynlərindən uzaqlaşmasına səbəb olur. Onlara elə düşünür ki, valideynləri onları anlamır artıq valideynlərinə lazım deyillər. Övladı ilə maraqlanmayan, passiv valideyn identifikasiya predmeti ola bilməz. Yeniyyətmənin ətrafındakı münasibətdə olduğu dostları, məktəb mühiti, texnologiya vasitələri ailənin yerini tuta bilmir. Bütün bunlar yeniyyətə “Mən”-inin formalaşmasına neqativ təsirini göstərir, şəxsiyyətin strukturunda zəif, güvənsiz “Mən” formalaşır [3 s. 16-17].

Yeniyyətmələrdə əxlaqi inkişafda bu dövrdə nəzərə çarpacaq dərəcədə dəyişir. Psixoloqlar belə bir qənaətə gəlmişlər ki, yeniyyətməlik yaşı dövründə özünəməxsus “əxlaq məcəlləsi” əmələ gəlir (Ə.Ə.Əlizadə). Bu “məcəllə” onların yoldaşlıq münasibətlərini tənzim etdiyi üçün onu “yoldaşlıq məcəlləsi” adlandırırlar. Bu “məcəlləyə” görə yoldaş yoldaşının hörmətini saxlamalı, qayğısına qalmalı, ona lazım olduğu anda kömək etməli dostunu müdafiə etməlidir. Professor Ə.Əlizadənin qeyd etdiyi kimi, hörmət, qayğı, müdafiə anlayışlarının yeniyyətmələr üçün öz yozumu, öz mənası, öz təsiri var. Bu yozuma görə dərs vaxtı, imtahan zamanı yoldaş yoldaşa yeri gələrsə köçürməyə şərait yaratmalı, nəyin bahasına olursun onun tərəfini saxlamalıdır. “yoldaşlıq məcəlləsində” məhz bu cür sərt “sanksiyalar” əsas yer tutur [5 s. 474].

Digər bir sosial – psixoloji problem isə mənlilik şüurunun inkişafı zaman ortaya çıxır. Bu dövrdə yeniyyətmələrdə özlərini, digərləri ilə müqayisə etmək fikirləri formalaşır, öz mənlərini dərk etməyə başlayırlar. Mənlilik şüurunun formalaşması onların düşüncələrinə,

davranışlarına təsir göstərməyə başlayır. Bu zaman ətraf aləmdən, cəmiyyətdən təcrid olunarlarsa, öz mənələrini düzgün dəyərləndirməyi öyrənərlərsə yeniyetmələrdə sosial – psixoloji problemlər ortaya çıxmağa başlayacaq və bu şəxsiyyətlərinin inkişafına mənfi təsir göstərəcəkdir. Bu səbəbdən yeniyetmənin “ideal mən”, “real mən” anlayışlarının düzgün formalaşması bu dövrün problemsiz keçməsi üçün əsas nüanslardan biridir. Şəxsiyyətin inkişafına təsir edən bir digər amil isə özünüqiymətləndirmədir. Yeniyetmələr bu dövrdə özlərini düzgün qiymətləndirməyə bilirlər. Onlarda baş verən hormonal, fizioloji dəyişikliklər də, həmçinin özünüqiymətləndirmələrinə təsir göstərə bilər. Valideynlərinin, müəllimlərinin və ətrafında olan digər şəxslərin də onlara olan davranışı özünüqiymətləndirməsinə müsbət və ya mənfi şəkildə təsir göstərə bilər. Məsələn: sinifdə müəllimləri tərəfindən davamlı təzyiqə məruz qalar, digər uşaqlarla arasında ayrı – seçkilik yaradılsa və ya şəxsiyyətinə təsir göstərəcək mənfi sözlərdən istifadə edilərsə, yeniyetmə özünün dəyərsiz olduğunu düşünəcək və özünü yanlış qiymətləndirəcəkdir. Yeniyetməlik dövründə hissi meylin formalaşması: Yeniyetməlik dövründə yetkinliyə meylin yaranması və bu hissin formalaşması müxtəlif amillərin təsiri altında baş verir. Yetkinlik hissinin yaranması birinci növbədə yeniyetmənin fiziki inkişafında dəyişikliklərlə özünü göstərir. Yeniyetmənin xarici görkəmi özlərindən yaşca böyük şəxslərin xarici görkəminə oxşamağa başlayır. Boy və gücləri artır. Bu dəyişikliyi görən yeniyetmədə yetkinlik meyli artıq yaranmağa başlamış olur. Yeniyetmələrdə yetkinlik hissinin yaranmasında onun daxil olduğu sosial qrupun da müəyyən rolu vardır. Bu qrupda çox vaxt yaşca böyük insanların olması və onların yeniyetməni qəbul etməməsi yetkinlik hissinin bir daha gücləndirir. Yetkinlik hissinin inkişafında yeniyetmənin özü üçün davranış etalonu kimi seçdiyi nümunələr vardır və bu davranışlar yeniyetmə üçün mühüm əhəmiyyət daşıyır. Oğlanların formalaşan kişi idealında cəmiyyət arasında deyilən kimi qeyd etsək, “kişiyə” xas olan xüsusiyyətlər yer tutmağa başlayır. Bu xüsusiyyətlərə güc, qüvvət,

iradə dostluğa və yoldaşlığa sədaqət aid ola bilər. Yeniyetmə oğlan başqa insanları və özünü dəyərləndirərkən məhz həmin xüsusiyyətləri əsas götürürlər. Yeniyetməlik dövründə qızlarda müəyyən qədər dəyişir. Onların davranışlarında qadınlığa xas olan xüsusiyyətlər mü-hüm rol oynamağa başlayır. İdealında olan xanım obrazına girməyə çalışırlar. Ya analarını və ya da digər bir tanınmış simanı özlərinə ideal seçərək onların davranışlarını sərgiləyirlər. Bu dövrdə qızlar daha çox diqqət və qayğı tələb edirlər. Bu diqqəti ilk öncə ailələrində atalarından gözləyirlər. Atasından görə bilmədiyi diqqəti cəmiyyətdə axtarmağa başlayırlar [2. s 10].

L.M.Semenyuk yeniyetmələrdə baş verən aqressiv davranışların səbəbini araşdırmışdır və bunu hissələrə ayırmışdır. Birinci hissəyə nəzər yetirsək, bu yeniyetmələrdə atipik inkişaf, əxlaq normalarına zidd davranışlar, ilkin tələbatlara yönəlişlik, asudə vaxtın səmərəsiz keçirilməsi, mənəvi-əxlaqi dəyərlərin dəyişdirilməsi əks olunur. Egoistlik, digər insanlarla münasibətə girmədə çətinlik, başqalarının yaşantılarına laqeyidlik, fərdin şəxsiyyət kimi formalaşmaması kimi xüsusiyyətlər bu yeniyetmələr üçün xarakterikdir. Yeniyetmələrdə yüksək özünüqiymətləndirmə, sinirli, impulsiv, kobud və xüsusiyyətlər özünü göstərir [8. s 38]. İkinci hissəyə aid edilən yeniyetmələr üçün dəyişmiş dəyər və ehtiyaclar səciyyəvi xüsusiyyətdir. Onlar daha çox fərdi keyfiyyətlərini ön planda tuturlar, maraq dairələri çox geniş və ətraflıdır, özlərindən kiçikləri daim əzərək öz yüksəkliklərini təmin edirlər, aktivlik dərəcəsinin yüksək olması, emosional labillik, yalan danışmağa meyillilik, tez özündən çıxma kimi xüsusiyyətlər onlar üçün xarakterikdir. Şəxsiyyətlərarası və şəxsiyyətdaxili münasibətlərdə təhrif olunmuş təsəvvürlər olur. Digər insanların əziyyət çəkməsi onlara zövq verir [8. s 38]. Üçüncü hissədə yeniyetmələri sabit olmayan dəyərlər sistemi, münasibət və düşüncə fərqləri arasında konfliktlər xarakterizə edir. Onlar müxtəlif hadisələrdə fərqli rolları icra edirlər, yalan danışmağa çalışırlar və subyektiv maraqları ilə fərqlənirlər. Davranış xüsusiyyətlərindən qaynaqlanaraq verbal aqressiya daha çox müşahidə olunur [8. s 38]. Dördüncü səviyyə

yeniyetmələr, tələbatlarının qeyri-adekvat olması ilə fərqlənilirlər, onların maraq və meyilləri aşağı səviyyədə olması müşahidə edilir. Həmçinin ünsiyyət maraqları və bacarıqlarının inkişafında ləngimə özünü büruzə verir. Onların emosional-iradi sferada çətinlik, etibar problemi və avtoritet sahibi olan şəxslərin qarşında normadan kənar davranış nümayiş etdirirlər. Bu səviyyədə olan yeniyetmələr üçün xarakterik xüsusiyyətlərdən biri də, qorxu halının yüksək olması və keçmiş situasiyalara ilişib qalır və daha sonra qisasını almağa çalışır. Passiv və aktiv neqativizm halları müşahidə olunur [8. s 38].

Rus psixoloqlarının yeniyetmələrin öyrənilməsinə dair tədqiqatları məlumdur. L.S.Vıqotski yeniyetməlik yaşının başlıca xüsusiyyəti kimi yaşlılıq hissini qeyd edir [9. s 332]. Lakin bir məsələ açıq qalır: yaşlıların dəyər sisteminə istiqamətlənmə və özünün yaşlılarla müqayisəsi yeniyetmənin özünü yenidən kifayət qədər kiçik və müstəqil olmadığını anlamağa məcbur edir. Yeniyyətə olmayanlardan fərqli olaraq, yeniyetmə bu vəziyyəti normal saymır və onu dəyişməyə cəhd edir. Yaşlılıq hissini ziddiyyətli olması burada meydana çıxır: yeniyetmə yaşlı olmaq iddiasındadır və eyni zamanda anlayır ki, onun iddiası həqiqətdən uzaqdır və bəraət verilməyəcəkdir [3. s 14-15].

Başqa bir sosial-psixoloji problem isə qruplaşma və mənsubiyyət hissidir. Yeniyyətəmələrin özlərini aid hiss etdikləri qruplar: yaşlıları, məktəb, ailə və ya maraqları ilə bağlı olan insanlarla yaradılan qruplar ola bilər. Qruplaşma və mənsubiyyət hissi sosial mövqeyi, öz-dəyər hissi və şəxsiyyətinin formalaşması üçün əhəmiyyətlidir. Lakin, qruplaşma hissi də zaman - zaman yeniyetmələrin digər insanlardan ayrışması hissini də yarada bilər. Buna səbəb bəzən yeniyetmələr özlərinə uyğun qrupu tapmaqda çətinlik çəkirlər, insanların onları anlamadığını düşünə bilirlər belə olduqda da müəyyən bir qrupa daxil ola bilmir və tək qalmaq seçirlər bu da bir digər sosial - psixoloji problemin yaranmasına səbəb ola bilər.

Yeniyyətəməlik dövründə baş verən bu kimi problemlərin araşdırılmasına XX əsrin iyirminci illərində təxminən başlanılmışdır. Bu dövrdə

Stenli Xoll, Ziqmund Freyd, L. S. Vıqotski və s. kimi tədqiqatçıların adı xüsusilə seçilir.

Stenli Xoll belə hesab edirdi ki, yeniyetmələrin formalaşmış düşüncələrini dəyişmək mümkün olmadığı qədər mənasızdır. Stenli Xollun düşüncəsinə görə təbiətin insana ötürdüyü müəyyən əlamətləri dəyişmək olmaz. Ziqmund Freydə görə yeniyetməlik yaşı, ilkin olaraq bioloji amillərlə, həmçinin də cinsi yetişkənlikliyi əhatə edir [4. s 21]. Yeniyyətə şəxsiyyətinin ziddiyyətləri haqqında A.Freyd bildirir ki, “Yeniyyətəmələr həddindən artıq egoistdirlər, dünyanın mərkəzinə özlərini qoyurlar və özlərini yeganə varlıq sayırlar, eyni zamanda həyatlarının sonrakı heç bir mərhələsində onlar belə sadıqlığı və özünü qurban verməyi bacarmırlar. Onlar ehtiraslı məhəbbət münasibətlərinə ona görə girirlər ki, onu qəfil başladıqları kimi qəfil də kəssinlər. Onlar bir tərəfdən entuziazmla cəmiyyət həyatına qoşulur, digər tərəfdən tənhalıq hissində bürünürlər. Onlar liderə kor-koranə itaətlə hər hansı bir hakimiyyətə üsyan arasında tərəddüd edirlər. Onlar egoist və materialistdirlər. Eyni zamanda ülviliyə və idealizmə tapınırlar. Onlar asketdirlər, eyni zamanda ən primitiv xarakterli düşkünlüyə qapıla bilirlər. Hədsiz kövrək olmalarına baxmayaraq bəzən digər insanlara münasibətdə kobudluq göstərilir...” [10 s. 243].

L.S.Vıqotski böhran probleminə başqa cür yanaşma göstərərək ki, yaş dövrlərində baş verən böhranları öyrənərkən iki əsas cəhəti daha çox nəzərdən keçirmək lazımdır. İlkin olaraq şüurda ortaya çıxan əsas dəyişiklikləri müəyyən etmək, ikincisi isə, hər yaşda uşaqla mühit arasında təkrarolunmaz münasibətlər sistemini təmsil edən inkişafın sosial şəraitini müəyyənləşdirmək lazımdır. Xülasə etdikdə yeniyetmə yaş dövrünün böhranları ictimai cəmiyyət həyatının ona yeni inkişaf edən yeniyetmə şəxsiyyətinin yaşlılar dünyasında müəyyən titul tutmaq istədiyi zaman əldə olunan əlamətlərlə, sərbəstliyə doğru artan tələbatlarla bu müstəqilliyi həyata keçirmək imkanları arasında baş tutur [1 s. 341-345].

Nəticə

Beləliklə məlum oldu ki, yeniyetməlik dövrünün “keçid” dövrü olmasının səbəbi bu dövrdə baş verən fizioloji və psixoloji

dəyişikliklərdir. Həmçinin məqalədə bu dəyişikliklərin yeniyetmədə formalaşdırıldığı sosial – psixoloji problemlərdən bəhs edildi. Bu problemlər üzrə bir çox tədqiqatlar aparılmışdır və müxtəlif səbəblər irəli sürülmüşdür. Bu səbəblərdə ailədaxili münasibətləri, yaşlılıq hissinin formalaşmasını, özünüqiyətləndirmə, mən konsepsiyası məsələlərinin inkişafının düzgün formada getməməsi aid edildi.

ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

1. Qədirov Ə. Yaş psixologiyası. Bakı-2008, 341-345 s
2. Məmmədzadə A. O. Yeniyetmələrin sosial davranışlarının tənzimi və onlara sosial nəzarətin təşkilinin psixoloji əsasları, // 060209 Ümumi psixologiya. Psixol. üzrə fəl. dok. ...diss. Bakı. 2018
3. Muradova İ.M. Yeniyetmələrin hüquqazidd davranışlarına təsir göstərən amillərin psixoloji tədqiqi. // 060209 Klinik psixologiya. Psixol. üzrə fəl. dok. ...diss. Bakı. 2018

4. Nəsirli G.E. Natamam ailələrdə böyüyən yeniyetmələrdə şəxsiyyət pozuntuları problemi və onun reabilitasiya məsələləri, // 060209 ümumi psixologiya. Fəl. dok. ...diss Bakı. 2017

5. Seyidov. S. İ. və Həmzəyev. M.Ə. Psixologiya. Bakı. 2007.

6. Zamanzadə G.N. Orta məktəb şagirdlərində internet asılılığı və psixoloji simptomlar arasındakı əlaqələrin təhlili, // 060209 klinik psixologiya. Fəl. dok. ...diss. Bakı. 2018

7. Öztürk. M. Ergen psikolojisi. Meridyen destek derneği. Üsküdar/İstanbul

8. Семенюк Л.М. «Психологические особенности агрессивного поведения подростков и условия его коррекции» Москва, 1996, с 38

9. Фромм Э. Анатомия человеческой деструктивности. Пер. с англ. Э. М. Телятникова; Вступ. ст. П. С. Гуревич. — М.: АСТ, Хранитель, Мидгард, 2007. — 332 с.

10. Фрейд З. «Я» и «Оно». Труды разных лет. Кн. 1. Тбилиси. Изд-во «Мерани», 1991г. 243.

Арзу Етибар кызы АХУНДЗАДА

Магистрант кафедры Политологии,

Психологии и Социальной работы

Западно-Каспийского университета

E-mail: arzuakhundzadeh@gmail.com

СОЦИАЛЬНО – ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ПРОБЛЕМЫ ПОДРОСТКОВОЙ ЛИЧНОСТИ

Резюме

Подростковый возраст – один из самых ответственных и ответственных этапов в жизни каждого человека. В этот период подростки сталкиваются с социальными, психологическими и биологическими изменениями, оказывающими серьезное влияние на формирование их поведения и мышления. В данной статье речь пойдет о социально-психологических проблемах, с которыми могут столкнуться люди в подростковом возрасте. Среди этих проблем речь пойдет о влиянии семейных отношений на подростка как социальном влиянии, а также о том, какие методы воспитания используют родители в этот период. Также в качестве психологического воздействия будут рассмотрены вопросы концепции «Я», самооценки и влияние чувства старости на личность подростка.

Ключевые слова: Подростковый возраст, физиологические изменения, чувство старости, личность, социально-психологические особенности.

Arzu Etibar gızı AKHUNDZADA

Master's student of the Department of Political Science
Psychology and Social Work, Western Caspian University
E-mail: arzuakhundzadeh@gmail.com

SOCIAL - PSYCHOLOGICAL PROBLEMS OF ADOLESCENT PERSONALITY

Summary

Adolescence is one of the most critical and important stages in every person's life. During this period, adolescents face social, psychological and biological changes, which have a serious impact on the formation of their behavior and thoughts. This article will focus on the socio-psychological problems that people in adolescence may face. Among these problems, it will be discussed about the influence of family relationships on the adolescent as a social influence, and what kind of parenting methods parents use during this period. Also, as a psychological influence, the concept of "I", self-esteem issues and the effect of the sense of old age on the adolescent personality will be addressed.

Keywords: Adolescence, physiological changes, sense of old age, personality, socio-psychological characteristics.

Daxil olub: 02.10.2023